

Nr 363.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anordnande av en särskild utbildningskurs för sinnesslölärare våren 1947; given Stockholms slott den 1 november 1946.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande statsrådet hemställt.

GUSTAF.

Eije Mossberg.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 1 november 1946.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och ecklesiastikdepartementen anmäler statsrådet Mossberg uppkommen fråga om *anordnande av en särskild utbildningskurs för sinnesslölärare våren 1947* samt anför därvid följande:

Bihang till riksdagens protokoll 1946. 1 saml. Nr 363.

2099 46

Gällande bestämmelser m. m.

Enligt 11 § reglementet den 22 december 1944 (nr 822; ändr. nr 460/1946) för statsunderstödda skolor för bildbara sinnesslöa skall vid varje sådan skola finnas anställda, utom föreståndare, ordinarie lärare för såväl teoretisk som praktisk undervisning till det antal, som kan anses motsvara det stadigvarande behovet av lärarkrafter, ävensom extra ordinarie lärare, extra lärare och timplärare i den mån undervisningens upprätthållande så påfordrar.

Utbildningen av lärare i teoretiska ämnen äger för närvarande rum endast vid det seminarium, som föreningen för sinnesslöa barns vård upprätthåller vid sin anstalt å Slagsta. Vid detta seminarium, som är tvåårigt, ha tidigare varje höst i första årskursen intagits 8 elever. Hösten 1946 har dock antalet intagna elever i seminariets första årskurs tillfälligt utökats till 18. För uppehållande av verksamheten vid seminariet åtnjuter föreningen statsbidrag, vilket jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 19 juli 1946 för år 1946 utgår med 50 000 kronor och bestrides från det under femte huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till bidrag till driften av anstalter för bildbara sinnesslöa.

För lärare för den praktiska undervisningen finnes icke för närvarande anordnad någon utbildning, speciellt tillrättalagd för dem som skola omhändera ifrågavarande klientel.

I detta sammanhang må vidare omnämnas, att sedan ett antal år tillbaka i Stockholm och Göteborg anordnas särskilda kurser för utbildande av hjälpklasslärare. Genom beslut den 18 oktober 1946 har Kungl. Maj:t meddelat närmare bestämmelser beträffande ifrågavarande kursverksamhet under innevarande budgetår. Därvid har föreskrivits, bland annat, att en utbildningskurs för hjälpklasslärare skall anordnas vid folkskoleseminariet för kvinnliga elever i Stockholm under 18 veckor av vårterminen 1947. Föreståndare för kursen skall vara rektorn vid seminariet, där ej skolöverstyrelsen finner skäl utse annan föreståndare. Plan för kursen skall fastställas av skolöverstyrelsen efter förslag av föreståndaren. Kursen skall vara avsedd för högst 14 deltagare. Till kursdeltagare, som icke är bosatt på kursorten, skall utgå dagtraktamente med 3 kronor. Till föreståndare och lärare må utgå följande arvoden, nämligen till föreståndaren 600 kronor, för föreläsningar högst 30 kronor för föreläsning, för ledning av seminarieövningar, konferenser och dylikt högst 20 kronor för sammanträde om 45 minuter samt för lektioner i övningsämnen högst 10 kronor för lektion om 45 minuter. Vidare må mellan handledarna vid undervisningsövningarna fördelas ett belopp av högst 1 050 kronor (beräknat efter 75 kronor för deltagare). Ordinarie och extra ordinarie lärare må under tjänstledighet för genomgående av kursen uppbära lön med B-avdrag under hela den tid, högst 18 veckor, som kursen kommer att omfatta. Kostnaderna för de nu ifrågavarande kurserna bestridas dels från en i gällande avlöningsstat för folkskoleseminarierna under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, upptagen delpost å 12 100 kronor till arvoden vid kurser för utbildande av hjälpklasslärare, dels ock från en i gällande omkostnadsstat för samma seminarier uppförd anslagspost å 7 800 kronor till dagtraktamenten åt deltagare i sådana kurser.

Förslag av 1946 års hjälp- och särklasslärarutredning.

Genom beslut den 10 maj 1946 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för socialdepartementet att tillkalla högst fem sakkunniga att inom departementet biträda med utredning rörande organisationen av utbildningen av lärare för sinnesslö- och hjälpklassundervisningen. Med stöd av detta bemyndigande tillkallades den 25 maj 1946 såsom sakkunniga rektorn A. J. Isaacsson, inspektören för sinnesslövärderna Anna-Lisa Annell, inspektören för sinnesslöundervisningen Ragnhild Jungner, chefen tillika läkaren vid Lövstahemmet O. B. Sjödén samt ledamoten av riksdagens första kammare Anna Sjöström-Bengtsson, varjämte åt Isaacsson uppdrogs att såsom ordförande leda de sakkunnigas arbete.

I skrivelse den 26 september 1946 ha de sakkunniga, vilka antagit namnet 1946 års hjälp- och särklasslärarutredning, framlagt förslag om anordnande under våren 1947 av en särskild utbildningskurs för sinnesslölärare.

Utredningen meddelar till att börja med, att utredningen, som beräknade ha slutfört sitt utredningsuppdrag tidigast under senare delen av år 1947, verkställt en undersökning rörande lärarbehovet vid sinnesslöskolorna under femårsperioden 1947/52. Utredningen hade därvid funnit, att den vidtagna tillfälliga utökningen av slagstaseminarier icke vore tillräcklig. Det preliminära resultatet av undersökningen visade nämligen, att redan höstterminen 1947 minst 20 nya lärare komme att behövas. Detta förhållande belystes närmare av följande sammanställning av de vid undersökningen från sinnesslöskolorna infordrade uppgifterna.

Antal erforderliga nya lärare.

L ä s å r e t					Summa för hela femårsperioden 1947/52
1947/48	1948/49	1949/50	1950/51	1951/52	
21	28	18	12	14	93

I anslutning härtill anför utredningen vidare följande:

Av de lämnade uppgifterna framgår, att läsåret 1946/47 inom sinnesslöskolan tjänstgöra som klasslärare icke mindre än 18 lärare, vilka ej ha avlagt slagstaexamen eller erhållit skolöverstyrelsens behörighet. Dessa böra givetvis efter hand utbytas mot kompetenta lärare. Av de nya lärarna skola 18 ersätta lärare, vilka under perioden avgå med pension; 75 beräknas sålunda tillkomma på grund av skolornas utvidgning. Dessutom torde man, enligt vad erfarenheten visar, nödgas räkna med att ett antal lärarinnor under denna tidsperiod på grund av giftermål eller andra orsaker komma att sluta sin anställning före pensionsålderns inträde.

Utredningen framhåller härefter, att från Slagsta seminarium vårterminen 1947 komme att utexamineras 8 lärare jämte ytterligare en, vilken som extra elev deltog i utbildningen. Enligt de nyss lämnade uppgifterna skulle utöver dessa 9 lärare behöva nyanställas ytterligare 12 lärare från och med läsåret 1947/48.

Härtill komme de 18 lärartjänster, som för närvarande uppehålles av icke-kompetenta vikarier. Utredningen, som funne det synnerligen angeläget, att dessa nya lärarplatser tillsattes med lärare, vilka specialutbildats för sinnesslöundervisning, hade övervägt olika möjligheter att fylla det föreliggande lärarbehovet och hade därvid kommit till det resultatet, att den lämpligaste utvägen vore att för ändamålet anordna en särskild utbildningskurs, tillgänglig endast för sådana personer, som redan erhållit en viss grundläggande pedagogisk utbildning. Utredningen hade därvid i främsta rummet tänkt på dem, som nyligen utexaminerats från småskolseminarium. Även sökande med annan jämförlig utbildning, exempelvis kindergartnarlärarinnor, borde dock kunna intagas vid kursen, särskilt om antalet sökande skulle bli alltför ringa. Möjlighet borde också finnas för sökande, manlig eller kvinnlig, som aspirerade på föreståndartjänst, att vinna inträde, under förutsättning att sökanden hade lämplig förutbildning.

Utredningen hade — fortsätter utredningen — icke förbisett, att brist på småskollärarinnor för närvarande föreläge. I den planerade kursen kunde emellertid med hänsyn framför allt till de praktiska undervisningsövningarna icke lämpligen mottagas flera än 10 elever. I betraktande av småskollärarkårens storlek syntes det icke spela någon egentlig roll för folkskolan, om 10 småskollärarinnor överginge till annan lärarverksamhet. Utredningen ville i detta sammanhang betona den synnerliga vikten av att genomförandet av de nya bestämmelserna om undervisning av bildbara sinnesslöa barn icke äventyrades genom brist på kompetenta lärare.

Vad angår planläggningen av utbildningskursen föreslår utredningen, att som ett första försök till en samordning i viss utsträckning av hjälpklasslärarutbildningen och utbildningen av sinnesslölärare för kursen delvis skulle utnyttjas undervisningen vid den hjälpklasslärarkurs, som skulle äga rum i Stockholm under vårterminen 1947. *Kurstiden*, som för sistnämnda kurs utgjorde 18 veckor, borde dock enligt utredningens mening för sinnesslöläarkursen fastställas till minst 20 veckor, särskilt med tanke på att i utbildningen även borde ingå en tids hospitering vid internatskola.

Utredningen framlägger härefter följande förslag till *preliminär kursplan för sinnesslöläarkursen*, vilken plan dock icke av utredningen avsetts att vara bindande för kursledningen.

Undervisningsämnen.	Ungefärligt antal timmar.
1. Psykologi	20
2. Psykiatri och psykopatologi	40
3. Psykiska mätningar, teori och praktiska övningar	70
4. Talrubbingar och deras behandling	30
5. Tal- och röstvård	10
6. Hörselsvaga och synsvaga barn	10
7. Sinnesslövärdens historia och organisation	10
8. Anstaltspedagogik m. m.	10
9. Sociala frågor berörande barna- och ungdomsvården	10
10. Yrkesvägledning och kuratorsarbete bland psykiskt efterblivna	4
11. Arbetssättet i sinnesslöskolan inklusive speciell metodik	20

12. Sång och sånglekar, rytmik och gymnastik	30
13. Modellering och teckning	10
14. Småslöjd, träslöjd och kindergartenarbete	50
15. Hospitering	120
16. Undervisningsövningar	80
17. Ledning av praktiskt arbete	12
18. Specialstudier, personalakter och sociala utredningar	34
	570

Vad beträffar *ledningen för kursen* upplyser utredningen, att rektor vid folkskoleseminariet för kvinnliga elever i Stockholm på grund av det omfattande arbete, som vore förenat med ledningen av hjälpklasslärarkursen därstädes, under de senaste åren avböjt att leda denna kurs. De senaste kurserna hade därför i stället letts av lektorn i pedagogik vid seminariet, vilken dock önskade draga sig tillbaka. För att belysa omfattningen av det arbete, som ålåg kursledaren, erinrar utredningen om att kursen omfattade 280 à 300 föreläsningar och övningar av ett mycket stort antal föreläsare och lärare. För denna undervisning måste för varje vecka ett särskilt schema uppgöras, vilket skulle anpassas efter lokaltillgång och föreläsarnas personliga önskemål. Vidare måste kursledaren åhöra ett flertal lektioner av varje kursdeltagare, då ansvaret för betygssättningen åvilade kursledaren. Dessutom gällde det att hålla konferenser med kursdeltagarna, att sköta kursens räkenskaper och utbetala ersättning till föreläsare och kursdeltagare. Kursledaren hade vidare att avgiva yttrande och förslag beträffande deltagare i kursen, vilket vore mycket tidsödande, då utbildningskursen brukade sökas av omkring 200 lärare. I själva verket vore arbetet med kursen så pass omfattande, att det skulle kunna ge full sysselsättning åt en person. Den utgående ersättningen, 600 kronor, stode icke på något sätt i rimligt förhållande till det arbete och ansvar, som ålåg kursledaren.

Vad anginge ledningen av den planerade sinnesslölärarkursen bleve denna — fortsätter utredningen — i det hela analog med ledningen av utbildningskursen för hjälpklasslärare. Det vore givetvis önskvärt, att en person helt kunde ägna sig åt att leda kursen, men det syntes för närvarande vara omöjligt att få någon för ändamålet lämplig och kompetent person. Under sådana förhållanden hade utredningen tänkt sig en annan anordning. Utredningen ville i detta sammanhang erinra bland annat om att seminarierektorerna erhållit större frihet att disponera sin tid, sedan numera ett kontorsbiträde anställts å rektorsexpeditionerna och skolöverstyrelsen erhållit vidgad fullmakt att bestämma rektorernas undervisningsskyldighet eller helt befria dem från undervisning. Det syntes sålunda numera icke vara uteslutet, att rektor vid folkskoleseminariet för kvinnliga elever i Stockholm skulle kunna åtaga sig ledningen av kursen, under förutsättning att han vid sin sida finge tvenne biträden vid bedömandet av lektionerna och att kursledningen utrustades med tillräckligt kvalificerad sekreterarhjälp.

Utredningen föreslår alltså, att kursen skulle ledas av en bestyrelse bestående av rektor vid folkskoleseminariet för kvinnliga elever i Stock-

holm som ordförande samt som ledamöter hjälpskolekonsulenten tillika inspektören för sinnesslöundervisningen och lektorn i psykologi och pedagogik vid samma seminarium, vilken lett de sista utbildningskurserna för hjälpklasslärare. Ifrågavarande befattningshavare hade förklarat sig intet ha att erinra mot en dylik anordning. Såsom sekreterare vid kursen borde engageras en sinnesslölärarinna och en hjälpklasslärarinna, vilka samtidigt skulle biträda som handledare. Denna bestyrelse skulle då fungera såsom ledning såväl för hjälpklasslärarkursen som för sinnesslölärarkursen.

Vad angår kostnaderna för den föreslagna sinnesslölärarkursen har utredningen till en början uppehållit sig vid frågan om *förmånerna för kursdeltagarna*. Utredningen framhåller härutinnan, att då småskollärarinnorna vore placerade i lönegrad 9 och sinnesslölärarna i lönegrad 11, skillnaden i löneställning knappast vore tillräcklig för att man skulle kunna räkna med att småskollärarinnorna skulle söka sig till kursen i tillräckligt antal för att medge ett lämpligt urval, om de måste avstå från sin lön under kurstiden och dessutom bekosta uppehållet i Stockholm. Med hänsyn härtill syntes det för kursens rekrytering nödvändigt att tillförsäkra kursdeltagarna en tämligen god ekonomisk gottgörelse under utbildningen. Utredningen erinrar om att för deltagare i hjälpklasslärarkursen gällde, att ordinarie och extra ordinarie lärare under tjänstledighet för genomgående av kursen ägde uppbära lön med B-avdrag under hela den tid, som kursen omfattade, ävensom att deltagare i nämnda kurser, vilka icke vore bosatta å kursorten, finge ett dagtraktamente av 3 kronor, samt föreslår, att enahanda för mån skulle tillerkännas deltagarna i sinnesslölärarkursen.

Utredningen framhåller emellertid vidare, att det syntes ovisst, om kursen skulle kunna fyllas med lärare, som vunnit ordinarie eller extra ordinarie anställning. Utredningen föreslår därför, att stipendier av statsmedel skulle beviljas sådana kursdeltagare, som icke kunde få uppbära lön under kurstiden. Vad beträffar stipendiernas storlek anser utredningen lämpligt, att kursdeltagarna beviljades ungefär samma ersättning som för närvarande utginge till lärarkandidater under provåret eller 250 kronor per månad. Beloppet borde dock av praktiska skäl utgå med bestämt belopp per dag och avjämnas uppåt till helt krontal eller 9 kronor per dag. Det vore givetvis icke möjligt att på förhand avgöra, hur många deltagare som kunde komma att hänvisas till kursen av den ena och den andra kategorien. Utredningen hade vid kostnadsberäkningen utgått från det antagandet, att halva antalet deltagare skulle komma att dels uppbära lön med B-avdrag, dels ock vid sidan av denna förmån erhålla dagtraktamente med 3 kronor per dag, d. v. s. 420 kronor för hela kursen, samt att halva antalet skulle erhålla stipendium med 9 kronor per dag, d. v. s. 1 260 kronor för hela kursen. Under dessa förutsättningar skulle till dagtraktamenten erfordras ett belopp av 2 100 kronor och till stipendier 6 300 kronor.

Under de två veckor, som översköte hjälpklasslärarkursen, skulle — fortsätter utredningen — deltagarna i sinnesslölärarkursen hospitera vid internatskolor. Utredningen hade därvid närmast tänkt på Johannesbergs sinnes-

slöanstalt vid Mariestad. Dessutom syntes det vara lämpligt, att kursdeltagarna avlade kortare besök vid ett par andra internatskolor. Dessa besök bleve givetvis förenade med vissa extra kostnader för eleverna, särskilt för resor. Det syntes därför skäligt, att ett visst bidrag till kursdeltagarnas resor utginge av statsmedel. Utredningen hade räknat med ett belopp av 100 kronor per elev eller alltså tillhopa 1 000 kronor.

Vad beträffar *arvodena till föreläsare* erinrar utredningen om att till arvoden för föreläsningar, konferenser och lektioner vid hjälpklasslärarkursen utgått ett belopp av omkring 7 500 kronor. Då ett stort antal av dessa föreläsningar enligt planen skulle vara gemensamma för de två kurserna, borde medelsbehovet för arvoden till föreläsare vid sinnesslörlärarkursen kunna begränsas till 4 500 kronor.

Utredningen framhåller vidare, att de lärare vid Stockholms stads externat för sinnesslöa och vid andra läroanstalter, som utnyttjades såsom handledare, borde erhålla ersättning härför. Denna ersättning syntes icke kunna beräknas till lägre belopp än 100 kronor per kursdeltagare att efter kursledningens bedömande fördelas bland handledarna. I enlighet härmed borde för *arvoden till handledare* avses ett belopp av 1 000 kronor.

Som *ersättning till kursens ledare* föreslår utredningen, utöver det till ledaren för hjälpklasslärarkursen avsedda beloppet å 600 kronor, ett belopp av 2 400 kronor. Sistnämnda belopp syntes böra fördelas mellan de olika ledarna på sätt skolöverstyrelsen bestämde.

För *arvoden till kursledningens båda sekreterare* har utredningen vidare beräknat ett belopp av (2×400) 800 kronor.

Slutligen har utredningen för *expenser och materiel* upptagit 1 700 kronor, varav för annonsering 500 kronor, samt för *oförutsedda utgifter* 700 kronor.

Utredningen framhåller slutligen, att vid beräkningen av anslagsbehovet ingen lokalhyra upptagits, då enligt vad rektor vid folkskoleseminariet för kvinnliga elever i Stockholm meddelat möjlighet syntes finnas att genom samarbete med seminariets ledning utnyttja de till seminariet upplåtta lokalerna, ävensom att utredningen utgått från att utnyttjandet av Stockholms stads externatskola för sinnesslöa icke skulle medföra extra kostnader.

Utredningen har alltså uppskattat de sammanlagda kostnaderna för kursen till $(2\ 100 + 6\ 300 + 1\ 000 + 4\ 500 + 1\ 000 + 2\ 400 + 800 + 1\ 700 + 700)$ 20 500 kronor.

Under åberopande av det anförda har utredningen föreslagit, att för anordnande av kursen måtte anvisas ett anslag å 20 500 kronor.

Yttranden över utredningens förslag.

Över utredningens förslag ha yttranden avgivits av statskontoret, medicinalstyrelsen, skolöverstyrelsen och skolutskottet inom föreningen för sinnesslöa barns vård.

Statskontoret har anfört, att ämbetsverket för sin del funne tveksamt om vid rådande brist å småskollärarinnor den nu föreslagna utbildningskursen

borde komma till stånd. Mot en samordning av kursverksamheten med hjälpklasslärarutbildningen hade statskontoret emellertid i och för sig icke något att erinra. Förslaget att ordinarie och extra ordinarie lärarinnor skulle erhålla samma förmåner under utbildningstiden som vid genomgång av hjälpklasskurs föranledde icke heller erinran från statskontorets sida. Däremot kunde ämbetsverket icke förorda, att övriga kursdeltagare tillerkändes en ersättning av 9 kronor om dagen under kurstiden. Den av utredningen gjorda jämförelsen med provårskandidater, vilka avlagt akademiska examina och ofta redan tjänstgjort som lärare ett flertal år, kunde statskontoret icke finna bärande. Ämbetsverket erinrar om att i propositionen nr 319 till 1946 års riksdag föreslagits, att stipendierna till deltagare i utbildningskurser för kuratorer i abortförebyggande verksamhet skulle behovsprövas, samt att stipendiebelopp av 250 kronor för månad endast skulle ifrågakomma i undantagsfall. Ämbetsverket ansåge för sin del, att även stipendierna vid den nu ifrågavarande kursen borde utgå efter behovsprövning, varvid maximibeloppen normalt borde begränsas till ett väsentligt lägre belopp än 250 kronor för månad. Statskontoret framhåller i detta sammanhang, att vid folk- och småskolseminarierna stipendier av statsmedel icke regelmässigt stode till förfogande.

Statskontoret anför slutligen, att arvoden till föreläsare, enligt vad ämbetsverket under hand inhämtat, beräknats efter samma normer som vid hjälpklasskurserna. Beträffande expensbeloppet ville statskontoret endast framhålla, att annonskostnaderna förefölle högt beräknade, då annonseringen syntes kunna begränsas till vederbörande facktidningar.

Skolöverstyrelsen framhåller, att för att kunna fylla den för varje år allt större bristen på sinnesslölärare enligt överstyrelsens mening olika provisoriska möjligheter måste utnyttjas i avvaktan på utredningens slutliga förslag. Genom den tillfälliga utökningen av slagstaseminariet täcktes endast en del av det ökade lärarbehovet vid sinnesslöskolorna, och någon verkan komme denna provisoriska åtgärd ej att få förrän vid början av höstterminen 1948, då dessa elever efter tvåårig utbildning vore utexaminerade. Då det gällde att så snabbt som möjligt få lärare utbildade för sinnesslöundervisningen, ansåge överstyrelsen det lämpligt att även utnyttja den möjlighet, som utredningen föreslagit, nämligen att anordna en särskild kurs för sådana, som redan hade viss pedagogisk förutbildning, närmast småskollärarinnor och kindergartnlärarinnor men även en och annan med folkskollärarexamen. Avsikten vore, att sökande med sistnämnda examen skulle få möjlighet att genom en sådan fortbildningskurs meritera sig för föreståndartjänst vid sinnesslöskola. Ehuru det även rådde brist på lärarkrafter för folkskolans egen del, vore dock det antal, som utredningen förutsatte skulle komma att utbildas till sinnesslölärare, så ringa, att detta knappast syntes vara av någon nämnvärd betydelse för folkskoleväsendet i det hela.

Emot den föreslagna kursplanen har överstyrelsen i stort sett intet haft att erinra. Överstyrelsen framhåller dock, att det syntes böra ankomma på kursbestyrelsen att underställa överstyrelsen den slutliga timplanen för fastställelse.

Överstyrelsen anför vidare, att det arvode av 600 kronor, som hittills utgått till föreståndaren för enbart hjälpklasslärarkursen, enligt överstyrelsens mening vore lågt. Då arbetet med ledningen av den kombinerade kursen komme att bli betydligt mera betungande, hade överstyrelsen intet emot att detta anförtroddes åt en bestyrelse, bestående av 2 à 3 personer, och att dessa tillförsäkrades skälig gottgörelse. Överstyrelsen ansåge dock, att den föreslagna höjningen av arvodet åt ledningen vore något för rundligt tilltagen.

Vad slutligen beträffar kursdeltagarna har överstyrelsen ansett det nödvändigt, att dessa bereddes sådana ekonomiska villkor, att ett tillräckligt antal lämpliga sökande kunde påräknas. Överstyrelsen har därför förordat förslaget, att deltagare med ordinarie eller extra ordinarie anställning inom folkskolväsendet beviljades rätt att uppbära lön med B-avdrag under kurstiden ävensom att elever utan sådan anställning beviljades det av utredningen föreslagna understödet av 9 kronor per dag.

I fråga om det resebidrag å 100 kronor, som därutöver skulle utgå till varje elev, framhåller överstyrelsen, att det ej framginge av utredningens framställning, huruvida detta skulle utgå oavkortat eller endast med det belopp, som inom den sålunda angivna ramen motsvarade styrkta verkliga resekostnader. Överstyrelsen ansåge sig ej kunna förorda annat än att resebidrag utginge med belopp motsvarande styrkta verkliga resekostnader, dock högst 100 kronor per elev.

Emot utredningens förslag i övrigt har överstyrelsen intet haft att invända.

Medicinalstyrelsen har tillstyrkt bifall till utredningens förslag.

Även *skolutskottet inom föreningen för sinnesslöa barns vård* har tillstyrkt förslaget.

Föredraganden.

Såsom framgår av den lämnade redogörelsen är frågan om organisationen av utbildningen av lärare för sinnesslö- och hjälpklassundervisningen för närvarande föremål för utredning genom särskilda inom socialdepartementet tillkallade sakkunniga. Den närmaste anledningen till igångsättandet av nämnda utredning var, att den nuvarande organisationen för utbildning av sinnesslölärare befunnits otillräcklig för att tillgodose det ökade behov av lärare, som beräknats uppkomma som en följd av den av 1944 års riksdag antagna lagen om undervisning och vård av bildbara sinnesslöa. Det har därför visat sig nödvändigt att få till stånd en utökning av utbildningsresurserna på ifrågasvarande område. I samband härmed har sinnesslölärarytbildningen ansetts böra göras till föremål för en allmän omprövning, varvid bland annat ifrågasatts, huruvida icke denna utbildning skulle kunna kombineras med utbildningen av lärare för hjälpklassundervisningen.

Förenämnda sakkunniga, vilka antagit namnet 1946 års hjälp- och särklasslärarutredning, ha nu i syfte att möta den brist på utbildade sinnesslölärare, som beräknats föreligga vid början av läsåret 1947/48, föreslagit, att en sär-

skild kurs för utbildning av dylika lärare skulle anordnas under vårterminen 1947. Kursen skulle omfatta 10 elever och vara tillgänglig endast för sådana personer, som redan erhållit viss grundläggande utbildning, varvid i främsta rummet skulle ifrågakomma personer, som nyligen utexaminerats från småskoleseminarium. Från statskontorets sida har uttalats viss tveksamhet, huruvida vid rådande brist på småskollärarinnor en dylik kurs borde komma till stånd. I likhet med utredningen, vars uppfattning i detta hänseende delas av skolöverstyrelsen, finner jag emellertid för egen del det knappast vara av någon större betydelse för folkskoleväsendet, om 10 småskollärarinnor överginge därifrån till sinnesslöundervisningen. Med hänsyn härtill och då jag i likhet med utredningen anser det vara av största vikt, att genomförandet av 1944 års lagstiftning om undervisning och vård av bildbara sinnesslöa icke äventyras på grund av brist på specialutbildad personal, vill jag tillstyrka, att kursen kommer till stånd.

Utredningens förslag, att kursen skulle samordnas med den kurs för utbildning av hjälpklasslärare, som är avsedd att hållas i Stockholm under våren 1947, finner jag lämpligt. Härigenom bör kunna vinnas värdefull erfarenhet rörande frågan, huruvida utbildningen av lärare för sinnesslöundervisningen och för hjälpklassundervisningen lämpligen bör kombineras för framtiden. Vidare bliva genom en sådan anordning kostnaderna lägre än vad fallet skulle ha blivit, därest kursen varit fristående.

Ej heller vad utredningen anfört rörande kurstiden, kursplanen och ledningen av kursen föranleder någon erinran från min sida. Vad beträffar kursplanen förutsätter jag, att det definitiva fastställandet av denna bör ankomma på skolöverstyrelsen.

Vad härefter angår de förmåner, som skulle tillkomma deltagarna i kursen, har jag intet att erinra mot att sådana deltagare, som inneha ordinarie eller extra ordinarie anställning inom folkskoleväsendet, erhålla rätt att uppbära lön med B-avdrag under kurstiden samt, därest de icke äro bosatta i Stockholm, ett dagtraktamente av 3 kronor. Vad beträffar övriga deltagare förutsätter jag, att de av utredningen föreslagna stipendierna böra utgå efter behovsprövning och att det ifrågasatta beloppet av 9 kronor för dag betraktas som ett maximibelopp. I likhet med skolöverstyrelsen utgår jag vidare från att det ifrågasatta resebidraget å 100 kronor för elev bör anses som ett högsta belopp och att inom ramen härav bidrag till varje elev icke bör utgå med högre belopp, än som motsvarar styrkta verkliga resekostnader.

Vad slutligen beträffar de av utredningen framlagda kostnadsberäkningarna föranleda dessa ingen annan erinran från min sida än att det för expenser och materiel avsedda beloppet synes kunna nedsättas med 500 kronor till 1 200 kronor. De sammanlagda kostnaderna för kursen skulle därigenom nedgå till 20 000 kronor. Ifrågavarande belopp synes, i likhet med det för närvarande utgående statsbidraget för uppehållande av verksamheten vid seminariet i Slagsta, lämpligen böra bestridas från det för löpande budgetår anvisade förslagsanslaget till bidrag till driften

av anstalter för bildbara sinnesslöa. Härtill torde riksdagens medgivande böra inhämtas.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att av det å riksstaten för budgetåret 1946/47 under femte huvudtiteln upptagna förslagsanslaget till bidrag till driften av anstalter för bildbara sinnesslöa må disponeras ett belopp av högst 20 000 kronor för anordnande av en särskild utbildningskurs för sinnesslölarare våren 1947.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Per Ihrfelt.
